

**SIMON MIKLÓS:
SZODORAY LAJOS (1904–1980)¹**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai, Gazda István
vezetésével, közreműködött: Szállási Árpád**

Szodoray Lajos 1904. március 26-án Budapesten született. Édesapja bankfőosztályvezető volt. 1937. május 27-én feleségül vette Jósza Bertát, aki szintén orvos volt. Négy gyermekük közül Antal mérnök volt, 52 éves korában elhunyt; Erzsébet tanárnő Svájcban él, Péter Budapesten főorvos, Éva banktisztviselő Debrecenben, unokája a DOTE hallgatója. Szodoray Lajos középiskolai tanulmányait a budapesti II. kerületi főgimnáziumban végezte, mindvégig jeles eredménnyel. 1922-ben iratkozott be a Pázmány Péter Tudományegyetem orvoskarára, ahol 1928-ban doktorrá avatták. Előtte fél évet a bécsi egyetemen hallgatott. Évfolyamtársai között számos igen tehetséges hallgató volt; közülük később nyolcan (Ivánovics György, Gömöri Pál, Gömöri György, Horányi Béla, Schranz Dénes, Alföldy Jenő és Gerő Sándor) tanszékvezető professzorok lettek. Orvostanhallgató korában két éven át dolgozott a Buday Kálmán vezette kórbonctani intézetben, ahol együttműködhetett olyan később itthon és külföldön egyaránt ismert jeles kutatókkal, mint Baló József, Farkas Károly, Rubányi Pál, Zalka Ödön és Nachtnebel Ödön, akik később valamennyien intézetvezetői állást töltöttek be. Munkatársa és barátja volt Gömöri György professzor is, aki később az USA-ban mint a „hisztóchemia atyja” vált ismertté. Buday Kálmán intézete teremtette meg Szodoray Lajos számára azt a szilárd morfológiai alapot, mely az évtizedek folyamán őt nem csak idehaza, hanem külföldön is az egyik legismertebb hisztopatológussá avatta. Bőrgyógyász működése idején végig megmaradt a bőrbetegségek biztos hisztológiai és kórszövettani vizsgálatára alapozott kórismézésben.

1928-tól 1950. január 1-ig megszakítás nélkül a Nékám Lajos vezette budapesti bőrklinika kinevezett orvosa volt. Először mint díjas gyakornok, 1929-től mint fizetés nélküli, 1933-tól pedig mint fizetésszerű tanársegéd. 1943-ban adjunktussá lépett elő. A budapesti bőr- és nemikórtani klinikán 15 éven át a szövettani, öt éven át pedig a szerológiai laboratóriumnak volt a vezetője.² (...)

A budapesti bőrklinikáról Szodoray Lajost 1949. december 15-i kelettel nyilvános rendes tanárrá és a debreceni bőr- és nemikórtani klinika igazgatójává nevezték ki. Tanszékfoglaló előadását 1950. márciusában tartotta *A magyar dermatológia múltja és jövője* címmel. Előadásában megfogadta, hogy minden erejével és képességével a magyar nép egészségügyét szolgálja.

Előteendői közé tartozott a korszerű funkcionális dermatológiai kutatáshoz elengedhetetlen hisztológiai és hisztokémiai laboratóriumok újjászervezése. Ezeket követte az új szerológiai, fény, bakteriológiai, tbc, klinikai kémiai (vegyésszel), allergológiai Finsen, andrológiai laboratóriumok működésbe helyezése. Oláh professzor vezetésével 1951-ben felállította az Országos Orvostudományi Állomást, mely hivatva volt a gyógyító, kutató munkát segíteni, új fiatal mikrológusokat képezni. A klinikai gyógyító munkát fokozta azzal, hogy ágylétszámát kétszeresére emelte, új gyermek- és venerológiai osztályt állított fel, és megvetette az égett

gyermek korszak kezelésének alapját. Mindenki nagyra értékelte, milyen elszánt küzdelemmel és utánajárással sikerült a szűkös anyagi keretek ellenére létrehozni egy olyan klinikát és felszerelést, mely a korszerű dermatológiai kutatáshoz elengedhetetlen volt. (...)

Rendkívüli érdemei vannak Szodoray professzornak a tankönyvírásban. 1952-ben Rajka Ödönnel megírta *A bőr- és nemigyógyászat* című négy kiadást megért tankönyvét. Utolsó kiadását velünk, munkatársaival együtt dolgozta át. 1971-ben tanszékvezető társaival együtt új bőrgyógyászati tankönyvet írt. Az onkológiai tankönyvnek ő írta a bőrdaganatokkal foglalkozó fejezetét. Az 1200 lap terjedelmű orvosi mikológiának, mely 1966-ban németül is megjelent, szerkesztője és társszerzője. Vezekényivel írt *Iconografia selecta dermatopathologica* című monográfiája a hetenként tartott patohisztológiai szeminárium anyagát tartalmazta; ez a hazai orvosi irodalom első idegen nyelvű bőrszövettani atlasza. Petrányi Gyulával könyvet írt a kollagén betegségekről és egy fejezetet a dermatológiai immunopathológiai megbetegedésekről.

Tudományos működését könyvein kívül 228 hazai, valamint német, angol, francia, lengyel, cseh nyelven megírt dolgozata minősíti. Külföldi szerepléseiben kiváló német, angol, francia, orosz nyelvismerte segítette. Igazgatása idején a debreceni bőrklinika munkatársaitól megjelent dolgozatok száma elérte a 450-et. Jegyzetfüzetében minden beosztottjának kutatási témáját nyilvántartotta. Ennek alapján követte és számon kérte minden orvosának előrehaladását témájában.³ (...)

¹ Forrás: Simon Miklós: Dr. Szodoray Lajos (1904–1980). Debrecen, 1998. 67 p., 12 t. (A debreceni orvostudomány nagy alakjai 15.) (A tanulmányból részleteket közlünk, melyek az alábbi oldalakon találhatók: pp. 7–8., p. 16., pp. 25–26.)

² Ebben az időben írt tudománytörténeti dolgozata: Szodoray Lajos: A penicillin és antibiotikumok felfedezésének története. A penicillin előállítása, kémiaja, hatástana. = *Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle*, 1947. pp. 2–11.

³ Szodoray Lajos orvostörténeti tanulmányai közül az alábbiakat emeljük ki (– a szerk. összeáll.):

Szodoray Lajos: Az új német nyelvű Fracastoro-fordítás. = *Orvosi Hetilap*, 1961. pp. 468–469.

Szodoray Lajos: Polziano betegsége. = *Orvosi Hetilap*, 1968. p. 771.

Szodoray Lajos: Dr. Török Lajos bőr-histopathológiai szemlélete. = *Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle*, 1970. pp. 202–204.

Szodoray Lajos: Emlékezések a Magyar Dermatológiai Társulat múltjára (1928–1978). = *Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle*, 1978. pp. 193–202.

Szodoray Lajosnak az Orvostörténeti Közleményekben megjelent néhány publikációja (– a szerk. összeáll.):

Szodoray Lajos: Néhány adat az 1848–49-i szabadságharc venereás helyzetéről. = *Orvostörténeti Közlemények* 4 (1956) pp. 34–41.

Szodoray Lajos: Az orvostörténet oktatásának problémái hazai orvosegyetemeken. = *Orvostörténeti Közlemények* 14 (1959) pp. 34–42.

Szodoray Lajos: Debreceni orvosok, gyógyítók és kórházak a XVII–XVIII. században. = *Orvostörténeti Közlemények* 18 (1960) pp. 132–145.

Szodoray Lajos: Paracelsus mai szemmel. = *Orvostörténeti Közlemények* 44 (1968) pp. 105–108.

Szodoray Lajos: Orvostudomány a vidéki magyar egyetemeken. = *Orvostörténeti Közlemények* 51–53 (1969) pp. 241–248.

Szodoray Lajos: A magyar orvosi fakultások kapcsolatai. = *Orvostörténeti Közlemények* 57–59 (1971) pp. 295–302.

Szodoray Lajos: Szakvélemények és hozzászólások Semmelweis kórtörténetéhez. = *Orvostörténeti Közlemények* 83–84 (1978) p. 101, 128.